

ОБРАЗАЦ 6

ГР-И	05.07.2024		
Организација	05	6993	Служба

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА МЕДИЦИНСКИХ НАУКА У КРАГУЈЕВЦУ

и

ВЕЋУ ЗА МЕДИЦИНСКЕ НАУКЕ
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

На седници Већа за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу одржаној 20.5.2024. године (број одлуке: IV-03-380/26) одређени смо за чланове Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације под насловом: „Социоекономске неједнакости у оралном здрављу одраслог становништва Србије”, кандидата Снежане Ђоровић, студента докторских академских студија Факултета медицинских наука, за коју је именован ментор Доц. др Катарина М. Јанићијевић, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу.

На основу података којима располажемо достављамо следећи:

ИЗВЕШТАЈ

О ОЦЕНИ УРАЂЕНЕ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. Подаци о докторској дисертацији
1.1.Наслов докторске дисертације:
Социоекономске неједнакости у оралном здрављу одраслог становништва Србије
1.2.Опис докторске дисертације (навести крагак садржај са назнаком броја страница, поглавља, слика, шема, графикона, једначина и референци) (до 500 карактера):
Докторска дисертација представља оригиналну научну студију која се бави идентификовањем демографских и социоекономских предиктора неједнакости у оралном здрављу одраслог становништва Србије. Написана је на 83 стране и садржи следећа поглавља: Увод, Циљеви и хипотезе, Материјал и методе, Резултати, Дискусија, Закључци и Литература. Садржи 33 табеле и 7 графикона. Поглавље Литература садржи 189 цитиране библиографске јединице из иностраних и домаћих стручних публикација.
1.3.Опис предмета истраживања(до 500 карактера):
Предмет истраживања је испитивање демографских и социоекономских детерминанти са неједнакостима у оралном здрављу одраслог становништва Србије. Студија је део истраживања здравља становништва Србије, које је 2019. године спровео Републички завод за статистику у сарадњи са Институтом за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ и Министарство здравља Републике Србије. Истраживање је спроведено као дескриптивна, аналитичка студија пресека на репрезентативном узорку одраслог становништва Србије старости 20 година и више. Резултати сугеришу да постоје знатне социоекономске неједнакости у оралном здрављу и

коришћењу стоматолошких услуга код одраслог становништва Србије.

1.4.Анализа испуњености полазних хипотеза:

У складу са постављеним хипотезама, студија је показала да демографски и социоекономски фактори утичу на неједнакости у оралном здрављу. Демографске и социоекономске карактеристике условљавају разлике у самопроцењеном оралном здрављу одраслог становништва Србије. Постоји повезаност између бихејвиоралних чиниоца и карактеристика оралног здравља код одраслог становништва Србије. Одрасло становништво Србије, старије животне доби, са делимичним или потпуним губитком зуба, значајно лошије оцењује своје орално здравље. Одсуство зуба је значајно присутније код особа женског пола, у браку, старије животне доби, незапослених, особа најнижег образовног нивоа. Испитаници најчешће имају изабраног стоматолога у државној служби, а услуге стоматолошке здравствене заштите чешће користе особе женског пола, млађе животне доби, запослене, вишег образовног нивоа и материјалног статуса и које имају повољнији скор на скали самопроцене депресије. Зубне надокнаде и безубост је изражена у значајном степену, а хигијенске навике у вези са оралним здрављем су заступљене у недовољном степену.

1.5.Анализа примењених метода истраживања:

У поглављу Материјал и методе је описана врста студије, циљна популација, начин узорковања, истраживачки алати и варијабле које су се користиле у истраживању. Истраживање је део четвртог националног истраживања здравља становништва Републике Србије, које је спровео 2019. године Републички завод за статистику у сарадњи са Институтом за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ и Министарством здравља Републике Србије. Истраживање је спроведено као дескриптивна, аналитичка студија пресека на репрезентативном узорку од 12 439 жена Србије старости 20 и више година. У истраживању је примењен стратификовани двоетапни узорак чија стратификација је према насељима и регионима (Регион Шумадије и Западне Србије, Регион Јужне и Источне Србије, Регион Војводине и Београдски регион) Инструмент истраживања су били упитници који су прилагођени специфичностима нашег подручја, а у складу су са стандардима упитника Европског истраживања здравља (EHIS European Health Interview Survey, wave 3). Независне варијабле коришћене у истраживању су: социодемографске: старост, брачни статус, регион, образовање, радни статус, индекс благостања и самопроцена здравља; аспекти здравственог стања: самопроцена општег здравља, присуство хроничних болести и симптома депресивности; стилови живота: навике у исхрани, физичка активност, пушење, употреба алкохола и других психоактивних супстанци; Зависне варијабле: коришћење стоматолошке здравствене заштите: изабрани стоматолог (државна, приватна пракса), орална хигијена, самопроцена оралног здравља, недостатак зуба, присуство зубних надокнада (тотална протеза, парцијална протеза, фиксна зубна надокнада – „мост“, имплантат/и). Сви подаци од интереса су приказани и анализирани адекватним математичко-статистичким методама одговарајућим типу података. χ^2 тест је примењен за тестирање разлике у учесталости категоријских варијабли. Униваријантна и мултиваријантна регресиона анализа је примењена да би се испитао степен повезаности независних и зависних варијабли. Сви резултати са вероватноћом која је једнака или мања од 5% ($p \leq 0,05$) сматрани су статистички значајним. Статистичка анализа је извршена коришћењем комерцијалног, стандардног софтверског пакета СПСС, верзија 19.0.(The Statistical Package for Social Sciences software (SPSS Inc., version 19.0, Chicago, IL).

1.6.Анализа испуњености циља истраживања:

Циљ истраживања је да идентификује неједнакости у оралном здрављу одраслог становништва Србије, посебно утицај следећих социоекономских предиктора: пол, старост, брачни статус, регион, образовање, радни статус, индекс благостања, самопроцена здравља, употреба алкохола,

психоактивних супстанци и навика у исхрани и физичкој активности у односу на карактеристике оралног здравља (самопроцена оралног здравља, изабрани стоматолог, орална хигијена, безубост, зубне надокнаде и коришћење стоматолошке здравствене заштите).

Утицај свих наведених потенцијалних социоекономских предиктора неједнакости у оралном здрављу одраслог становништва Србије је статистички испитан, чиме је циљ истраживања у потпуности испуњен.

1.7.Анализа добијених резултата истраживања и списак објављених научних радова кандидата из докторске дисертације (аутори, наслов рада, волумен, година објављивања, странице од-до, DOI број¹, категорија):

Испитивањем неједнакости у оралном здрављу на узорку 12 439 становника 20 и више година, дошло се до следећих резултата: своје орално здравље (стање уста и зуба) највећи број испитаника оцењује као добро (32,7%), потом осредње 22,9%, лоше 18,9% и веома добро 14,5%. У погледу недостатка зуба, готово сваки трећи испитаник нема 1 до 5 зуба (31,7%), док све зубе има 17,6% испитаника. Да нема више од 10 зуба изјаснио се сваки четврти испитаник (23%), док сваки девети нема ниједан зуб (11,2%). Тотална протеза је најчешћа зубна надокнада коју има највећи број испитаника (14,6%), следи парцијална протеза коју има 11,9% испитаника, фиксну зубну надокнаду-мост има 9,4% њих, док имплантанте има свега 3,4% одраслог становништва Србије. Готово две трећине испитаника је посетило стоматолога или ортодонта тек пре 12 месеци и више (60,9%), а готово уједначен проценат пре 6 до 15 месеци (17,3%) и пре мање од 6 месеци (17,5%). Недостатак зуба (укључујући имплантате) у дистрибуцији по полу показује да мушкарци чешће имају недостатак до 5 зуба, а жене више од 5 зуба. 7. Више од две трећине одраслих одраслих изјавило је да има изабраног стоматолога (изабраног лекара) (68,2%). Присуство зубних надокнада је чешће код жена, затим код испитаника средње и старије животне доби, код особа у браку, из региона Шумадије и Западне Србије, нижег и средњг образовања и ниског материјалног статуса. Импантати су за разлику од других зубних надокнада, најчешћи код високо образованих и оних са вишим нивоима материјалног богатства. Свакодневни пушачи (10%) чешће од непушача (5,8%) и бивших пушача (5,7%) оцењују своје орално здравље као веома лоше. Они такође чешће пријављују недостатак више од 10 зуба (25,3%) или недостатак свих зуба (15,4%), присуство зубних надокнада, ретко имају стоматолога како у приватној тако и у државној пракси. Такође ређе посећују стоматолога од непушача. Они који пију алкохол једном недељно и чешће, оцењују своје орално здравље најчешће као добро (34%), али чешће пријављују недостатак 6 до 10 зуба (66,8%), ређе имају присутне зубне надокнаде (10,4%) у односу на друге категорије конзументата алкохола, ређе од осталих имају стоматолога како у приватној тако и у државној пракси и чешће никада не посећују стоматолога (25,3%). Испитаници са мултиморбидитетима најчешће орално здравље оцењују као лоше (42,7%). Они такође чешће пријављују недостатак више од 10 зуба (35,1%). Најчешће имају тоталну протезу (62,3%), стоматолога у државној пракси (35,1%) и чешће никада не посећују стоматолога (45,2%). У односу на нивое ухрањености, гојазни најчешће оцењују своје орално здравље као лоше (29,6%) и веома лоше (29%). Гојазни као и предгојазни такође чешће пријављују недостатак више од 10 зуба (38,5% односно 29,9%) или недостатак свих зуба (36,9% односно 28,6%), гојазни најчешће имају тоталну протезу (29,4%), а стоматолога како у приватној тако и у државној пракси. Такође посећују стоматолога ређе од осталих категорија. Предиктори некоришћења стоматолошких здравствених услуга, укључују мушки пол, старију животну доб, ниже образовање, нижи социо-економски статус, незапосленост и удовци/ице или разведени/е. Чешћа хигијенска навика прања зуба, присутнија

¹Уколико публикација нема DOI број уписати ISSN и ISBN

је била код женских испитаника, у браку, образованијих, из богатијих слојева, који према радном статусу припадају запосленима.

Резултати из докторске дисертације су публиковани у виду једног оригиналног научног рада:

1. Corovic S, Janicijevic K, Radovanovic S, Vukomanovic IS, Mihaljevic O, Djordjevic J, Djordjic M, Stajic D, Djordjevic O, Djordjevic G, Radovanovic J, Selakovic V, Slovic Z, Milicic V. Socioeconomic inequalities in the use of dental health care among the adult population in Serbia. Front Public Health. 2023;11:1244663. M21

1.8. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области и анализа извештаја о провери докторске дисертације на плагијаризам (до 1000 карактера):

Прегледом литературе и увидом у биомедицинске базе података „PubMed”, „Medline”, „KOBSON”, „SCIndeks” помоћу кључних речи „oral health“, „socioeconomic inequalities“, „adult population“, „Serbia“, нису пронађене студије истог дизајна. Извештај о провери докторске дисертације на плагијаризам је показао минималан степен преклапања текста као последица навођења појмова које није могуће заменити другим и навођења библиографских података о коришћеној литератури и претходно публикованих резултата докторанда који су проистекли из докторске дисертације, а уједно били и услов за пријаву завршене докторске дисертације. Такође је посебна пажња посвећена цитирању других аутора и навођењу извора цитирања који су коришћени као референце, како би се сва академска правила у писању докторске дисертације испоштовала у потпуности.

Сходно наведеном, Комисија констатује да докторска дисертација кандидата Снежане Ћоровић под називом **„Социоекономске неједнакости у оралном здрављу одраслог становништва Србије“**, представља резултат оригиналног научног рада.

1.9. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у одређеној научној области:

Највећи изазов оралног јавног здравља, јесте да се створи заједничка визија оптималног оралног здравља за различите популационе групе, да им се обезбеде информације и едукације са циљем да повећају бригу о свом оралном здрављу или остваре потенцијалну улогу у унапређењу оралног здравља становништва, процени орално здравствено стање у различитим заједницама од интереса, да се испланирају, примене и координишу активности у оквиру програма као и обезбеди евалуација резултата. Орално здравље игра важну улогу у добробити и самопоштовању, док оралне болести у великој мери утичу на квалитет живот, продуктивност и способност за рад, као и друштвено учешће. Оштре социоекономске неједнакости у оралном здрављу постоје са већим оптерећењем оралним болестима у угроженим и маргинализованим групама становништва. Лоше стање оралног здравља као и губитак зуба, негативно утичу на квалитет живота узрокујући појаву нелагодности, бола, губитак зуба, поремећај функције усне дупље и естетике лица, губитак самопоштовања, изостајање из школе и са посла укључујући смањење економске продуктивности или смртност. Да је орално здравље веома битно за укупно здравље једне нације показује и податак да је у стратегији Јавног здравља Републике Србије, међу првим циљевима утврђено праћење стања оралног здравља и процена ризика за настанак болести уста и зуба. У том контексту резултати ове докторске дисертације који су се бавили испитивањем социоекономских неједнакости у оралном здрављу становништва старости 20 и више година у Републици Србији биће основа за дефинисање и предузимање мера усмерених на унапређење

оралног здравља и повећање обима коришћења стоматолошке здравствене заштите за групе становништва код којих су идентификоване неједнакости у оралном здрављу.

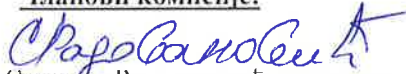
1.10. Оцена испуњености услова за одбрану докторске дисертације у складу са студијским програмом, општим актом факултета и општим актом Универзитета (до 1000 карактера):

На основу анализе достављене документације Комисија констатује да су испуњени сви услови за одбрану докторске дисертације кандидата Снежане Ћоровић под називом „Социоекономске неједнакости у оралном здрављу одраслог становништва Србије“, у складу са студијским програмом Докторских академских студија, општим актом Факултета и општим актом Универзитета.

2. ЗАКЉУЧАК

На основу анализе докторске дисертације и приложене документације Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације под насловом „Социоекономске неједнакости у оралном здрављу одраслог становништва Србије“, кандидата Снежане Ћоровић, предлаже надлежним стручним органима да се докторска дисертација прихвати и да се одобри њена одбрана.

Чланови комисије:

Проф. др Снежана Радовановић, ванредни професор

Факултета Медицинских наука Универзитета у Крагујевцу

за ужу научну област Социјална медицина

Председник комисије

Проф. др Светлана Радевић, ванредни професор

Факултета Медицинских наука Универзитета у Крагујевцу

за ужу научну област Социјална медицина

Члан комисије

Проф. др Милена Васић, ванредни професор

Стоматолошког факултета у Панчеву
Универзитета Привредне академије у Новом Саду

за ужу научну област Социјална медицина

Члан комисије